

Для того, щоб працівники могли вчасно отримувати заробітну плату та в зручний час знімати кошти потрібно забезпечити їх банківськими пластиковими картками. Для їх отримання потрібно укласти угоду з банківськими установами.

Банківські пластикові картки бувають декількох рівнів:

➤ **Класичні пластикові картки** - це Visa Classic, Visa Business, Mastercard Standard.

➤ **Бізнес-картки** - Visa Business і Mastercard Business.

➤ **Платинові пластикові картки** – Visa Platinum.

➤ **Золоті пластикові картки** - це Visa Gold, Mastercard Gold.

Кошти можна отримати безпосередньо в банківських установах або в банкоматах за допомогою пластикових карток.

Банкомат (банківський автомат, самообслуговування, АТМ) програмно-технічний комплекс, що дозволяє здійснювати самообслуговування за операціями одержання грошей у готівковій формі, внесення їх для зарахування на відповідні рахунки, одержання інформації про стан своїх рахунків, а також здійснювати інші операції відповідно до функціональних можливостей цього комплексу.

ДО ПИТАННЯ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Викладач Салогуб О.В., студ. Шамардін А.ПТ КІ СумДУ

Забезпечення мінеральною сировиною сучасного світового господарства дуже тісно пов'язане з енергетичною проблемою, оскільки в сучасному енергозабезпеченні провідну роль відіграють корисні копалини, такі як нафта, газ, вугілля, уран, торф, горючі сланці. І хоча світова забезпеченість копалинними енергетичними ресурсами досить висока, нерівномірність розподілу їх, а особливо тих, що використовуються найбільше (нафта й природний газ), коливання світових цін на них роблять проблему енергозабезпеченості досить складною для багатьох країн (особливо тих, які не володіють достатніми запасами власних енергоресурсів і не мають потрібних фінансових нагромаджень для купівлі їх на світовому ринку).

Індустріальне розвинуті країни, які не мають великих родовищ нафти, вугілля та природного газу, забезпечують себе енергоносіями за рахунок міжнародного поділу праці, реалізуючи на світовому ринку продукцію високого ступеня обробки та купуючи сировину, а от менш розвинуті країни таких можливостей майже не

мають і змушені витратити на купівлю енергетичних ресурсів значні фінансові ресурси, збільшуючи свою зовнішню заборгованість.

Одна з проблем забезпечення енергоресурсами сучасної цивілізації полягає в тому, що економіка більшості країн світу протягом тривалого часу розвивалась, орієнтуючись на нафту й продукти її переробки. Перехід на інші джерела енергопостачання вимагає значних капіталовкладень, пов'язаних зі структурною перебудовою економіки, які досить часто не під силу окремим країнам. Щодо нафти, то її запасів у світі значно менше, ніж інших енергетичних ресурсів. При таких темпах її споживання, які існували у 80-ті роки, розвіданих запасів вистачить світовому господарству лише на 37-40 років, а якщо взяти до уваги прогнозні ресурси, то нафтова ера триватиме близько 120 років. Отже, проблема, яка сьогодні досить жваво дискутується в усьому світі, зводиться до того, чи встигнуть усі країни перевести свою економіку на новий вид енергозабезпечення і які ресурси для цього мають бути використані.

Потреби в мінеральних ресурсах, сировині майже всіх держав світу не можуть бути забезпечені за рахунок власних, національних ресурсів. Водночас країни, що розвиваються, які мають значні запаси мінеральних ресурсів, зокрема енергоносіїв, не в змозі їх самостійно розробляти й споживати у значних кількостях. Сировина, що добувається в цих країнах з допомогою і за участю промислово розвинутих країн, у більшості випадків становить переважну частину експорту і є єдиним джерелом надходження коштів для вирішення проблем соціально-економічного розвитку. Зростання політичної й економічної самостійності країн "третього світу" веде до усвідомлення несправедливості у використанні їхнього ресурсного потенціалу. Намагання змінити таке становище нерідко призводить до конфліктів і порушення стабільності світогосподарських зв'язків.

Така ситуація вимагає активного пошуку й розробки нових форм співробітництва в галузі мінеральної сировини країн-експортерів і країн-імпортерів. Проблема забезпеченості та використання мінеральних ресурсів, індустріальної цивілізації тісно пов'язана з проблемами послаблення міжнародного напруження, скорочення озброєнь та роззброєння, оскільки на військові цілі навіть у мирний час витрачається близько 11,5% загального світового споживання міді, 8,1 свинцю, 6,3 алюмінію й нікелю, 6 цинку, 5 олова й 5% нафти. Причому споживання нафти для військових потреб в усьому світі становить половину обсягу споживання країн, що розвиваються. Крім того, вирішення такої глобальної проблеми, як продовольча, залежить також від мінерально-сировинної бази, оскільки одним із головних

шляхів підвищення врожайності є використання мінеральних добрив, виробництво яких пов'язане з переробкою різних корисних копалин і використанням значної кількості енергії.

Неможливість отримання країнами, що розвиваються, паливно-енергетичних ресурсів у достатній кількості змушує їхнє населення використовувати на паливо величезні масиви тропічних лісів, де сконцентровано більше третини світового генофонду. В результаті генофонд катастрофічне знищується, а ґрунти руйнуються.

На забезпеченість світового співтовариства мінеральною сировиною зростаючий вплив справляє науково-технічна революція, яка охоплює всі сфери і галузі економіки, спричинюючи не лише кількісні, а й якісні зміни господарської структури як окремих країн, так і світового господарства в цілому. Під її тиском промислово розвинуті країни Заходу перейшли до ресурсозберігаючого типу відтворення, що істотно знизило щорічний обсяг використання ними мінерально-сировинних ресурсів і змусило переглянути перспективну потребу світового господарства в найважливіших видах сировини.

Відомо, що прогнози 70-х і навіть початку 80-х років передбачали значне збільшення потреб світового співтовариства в сировині і - як наслідок - виникнення реальної загрози для людства у зв'язку з вичерпаністю надр. На цей час припадає і найбільша кількість песимістичних прогнозів розвитку цивілізації, її колапсу, що публікувались у західній соціально-економічній літературі. Проте щойно згадані зміни світогосподарських зв'язків змусили переглянути прогнозні оцінки. Сьогодні дедалі більше прихильників точки зору, згідно з якою індустріальна цивілізація має досить шансів для подолання світової енергетичної кризи, вирішення глобальної сировинної та енергетичної проблем. Освоєння прогнозних і нетрадиційних ресурсів, повторне використання металів та іншої сировини значно сприятимуть забезпеченості людства мінерально-сировинними ресурсами.

Фактори, що визначають рівень забезпеченості мінеральною сировиною окремих країн і світового співтовариства в цілому, мають чітко окреслений економічний характер.

У загальному вигляді економічною межею виснаження будь-якого виду сировини є такі витрати на видобування та переробку, перевищувати які суспільство з різних причин не буде. Ці причини, як і величина витрат, для різних країн неоднакові. Для розвинутих індустріальних країн рівень економічно обґрунтованих витрат визначається світовою ціною, яка разом з нормою прибутку утворює так звану елементарну ціну, що визначає найнижчу межу допустимих

витрат. Проте вирішальну роль у формуванні рівня витрат відіграють розмір інвестиційного капіталу та місце мінерально-сировинного сектора серед інших галузей з огляду на його використання.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Викл. Щербина О.В., студ. Лазаренко В.М., Нечай В.М., КІ СумДУ

Трансформаційний період вітчизняної економіки характеризується виникненням кризових явищ, що обумовлюються спадом виробництва, недосконалістю законодавчої бази і відсутністю у вітчизняних менеджерів досвіду управління економічними об'єктами в ринковій економіці.

Важливою особливістю адаптації підприємств у кризових умовах є попередження змін у зовнішньому оточенні шляхом зміни власного стилю поведінки. Це потребує формування моделі стратегічного управління на основі “слабких сигналів”, що генерує завчасні, цілеспрямовані попереджувальні дії, які забезпечують здатність до самозбереження, гнучкість, орієнтацію на майбутні зміни, готовність до здійснення діяльності в умовах невизначеності, формування антикризового потенціалу, стійкого до раптових змін і здатного вчасно ідентифікувати можливі погрози. Реалізація стратегії антикризового управління підприємствами дозволить знизити імовірність виникнення кризових ситуацій, зменшити розмір можливого збитку, що виникає в кризовій ситуації, підвищити стратегічний потенціал і активізувати потенціал протидії кризовим явищам, підсилити адаптаційні можливості підприємств і зміцнити їх конкурентні позиції.

Управління витратами на підприємстві можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, які формують коригуючі впливи на процес здійснення витрат під час господарської діяльності підприємства, спрямовані на досягнення оптимального рівня витрат в усіх підсистемах підприємства за виконання в них будь-яких робіт.

Антикризове управління витратами вимагає зваженого підходу, а для цього необхідне розуміння витрат і економічної моделі підприємства. Необхідне розуміння причини, джерела виникнення цих витрат та характеру їх зв'язків з бізнес – процесами, а також розуміння того, що не можна скорочувати всі витрати, що окремі види витрат